

Danyýel kitaby — Elli iki belgili san

Pygamberlik Tapmasynyň Perdesini Açmak: Danyýeliň Görnüşi we Patyşalyklaryň Ösüşi

Jeff Pippenger

2024-01-16

Soňky makalada biz Jebraýylyň “soňky gazabyň” jemlemesini iki şaýadyň esasynda 1844-nji ýylyň senesini tassyklamak üçin berendigini belläp geçdik. Miller Lawililer kitaby ýigrimi altynjy bapdaky, Ýahuda patyşalygyna garşy ýerine ýetirilene “ýedi wagty” düşüňýärdi, emma ol hiç haçan Ysraýylyň hem demirgazyk, hem-de günorta patyşalyklarynyň üstündäki “ýedi wagtyň” hökümynyň maksadyny we özara baglanyşygyny görýän derejä ýetmedi. Onuň on dokuzynjy aýatdaky “soňky gazap” tapawudyny haçanam bolsa tanandygyna şübhe bar, herçend ol, gürrüňsiz, umumy manyda “gazabyň” “ýedi wagty” bolandygyna düşüňýärdi. Ilkinji we soňky gazap baradaky yşyk 1856-njy ýylda Palmoni tarapyndan möhürden açyldy, emma ol 1863-nji ýylda ret edildi. Şeýle-de bolsa, Milleriň “ýedi wagty” baradaky habary dogrydy, ýöne çäklidi.

Miller Daniýeliň sekizinji babyndaky on birinji aýatda butparaz Rimiň kiçi şahynyň butparazlygy ýokary galdyryp, ony beýgeldendigini ykrar etmezdi, çünki Miller üçin “aýryp almak” Daniýelde duşýan üç ýagdaýynyň her birinde diňe ýok etmek manysyny berýärdi. Şeýle-de bolsa, onuň habary henizem dogrydy, ýöne çäklidi.

Milleritler on birinji aýatda agzalýan “mukaddes ýeriň” Rim şäherindäki butparaz ybadathanasydygyny (Pantheon) hakykatdan-da ykrar etdiler, emma olaryň habary ýewreý diline esaslanmaýardy. Milleriň habary pygamberlik wagtyna gönükdirilipdi. Olaryň habarynyň möhürden açylan taryhy olara Amerikanyň Birleşen Ştatlaryny Mukaddes Kitap pygamberliginiň altynjy şalygy hökmünde görmäge päsgel berdi, ýöne mundan hem beter, papalygy Mukaddes Kitap pygamberliginiň başinji şalygy hökmünde görmäge-de päsgel berdi.

Özleriniň ýaşan taryhy tarapyndan mejbur edilen olar pygamberlikleri Mesihniň ýakyn wagtda gaýdyp gelmegine bolan garaşylýan ynamlaryna laýyklykda uýguladylar, we lapykeçlige düşdüler, emma olaryň habary dogrydy. Jebraýyl on başinji aýatdan ýigrimi yedinji aýada çenli iki görnüşiň düşündirişini berende, Milleriň düşüňjesi onuň dokuzynjy aýatdan on ikinji aýada çenli kiçi şahnyň jyns taýdan üýtgäp durmagynda şekillendirilen şalyklara degişli has giň aýanlygy aňmagyna päsgel berdi. Millerçiler Jebraýylyň düşündirişinde diňe Rimi dördünji we soňky dünýewi şalyk hökmünde görýärler.

Men, men Daniýel, bu görnüşi görüp, onuň manysyna düşüňmäge çalyşanymda, ine, önümde adam görnüşiňe meňzeş biri durdy. Soňra Ulaý derýasynyň iki kenarynyň arasyndan bir adamyň sesini eşitdim; ol gygyryp: «Jebraýyl, bu adama görnüşe düşündir», diýdi. Şeýlekde ol meniň duran ýerime ýakyn geldi; ol gelende, gorkdum we ýüzin ýere kapanyp ýykyldym. Emma ol maňa: «Düşün, eý adam ogly, çünki bu görnüş ahyrzamanyň wagtyna degişlidir», diýdi. Ol meniň bilen gepleýärkä, ýüzüm ýerde, çuň bir uka batdym; emma ol maňa degdi-de, meni dik aýaga galdyrdy. Soňra ol aýtdy: «Ine, gazabyň soňky döwründe nämeleriň

boljakdygyny saňa bildirerin; çünki ahyr bellenen wagtda bolar. Seniň gören iki şahly goçuň — Midiýanyň we Parsyň patyşalarydyr. Tüýlek geçi bolsa Ýunanyň patyşasydyr; onuň iki gözünüň arasyndaky uly şah bolsa ilkinji patyşadyr. Ol döwlerden soň onuň ýerine dörtüsiniň çykmagy, şol halkyň içinden dört patyşalygyň peýda boljakdygyny bildirýär, ýöne onuň güýjünde däl. Olaryň patyşalygynyň soňky döwründe, günäkärler öz ölçegine ýetende, gazaply ýüzli we çylşyrymly sözlere düşüňän bir patyşa döreýär. Onuň güýji güýçli bolar, ýöne öz güýji bilen däl; ol täsin derejede heläk eder, üstün çykar, işini ýerine ýetirer we güýçlülери hem-de mukaddes halky ýok eder. Öz hilesi arkaly-da mekirligi öz elinde üstünlikli eder; ýüreginde özüni beýgeldip, parahatçylyk arkaly köp adamlary ýok eder. Şeýle hem ol patyşalaryň Şazadasyna garşy galar; emma ol adam eli degmezden ýok ediler. Agşam we ertir hakyndaky aýdylýp berlen görnüş hakykatdyr. Şonuň üçin bu görnüşü möhürläp goý, çünki ol köp günler üçindir». Men, Daniýel, ejizläp huşdan gitdim we birnäçe günläp syrkaw boldum; soňra turup, patyşanyň işlerini ýerine ýetirdim. Men bu görnüşe haýran galýardym, ýöne oňa düşüňän ýokdy. Daniýel 8:15–27.

Danyýel Ulai derýasy baradaky görnüşü alandygyna garamazdan (ol häzir ýerine ýetirilmek işinde), Babylonyň taryhynda birinji patyşalyk bu görnüşden çykarylýp goýlupdyr. Ol ikinji we ýedinji baplarda altyn kelle hem-de ýolbars hökmünde girizilipdi, ýöne sekizinji bapda Babylonyň aýrylmagy we gaýtadan dikeldilmegi bilen bagly pygamberlik aýratynlygy nygtaldy. Nebukadnesar “ýedi wagt” üçin adamlaryň arasyndan kowlanda, ol papalygyň ölüm howply ýarasyny nusgalapdy; şeýlelikde, Tireli jelep aýalyň ýatdan çykarylýan simwoliki ýetmiş ýylyny hem nusgalapdy. Danyýeliň sekizinji babynda Babylon Mukaddes Kitabyň pygamberliklerindäki patyşalyklaryň hataryndan ýatdan çykarylýp, görnüş Midýalylyar we Parslar (goç) bilen başlanýar; onuň yzysüre bolsa Gresiýa (tekä) gelýär.

Beýik Aleksandryň şalygy, ýedinji bapda hem dört ganatly we dört kelleli gaplaň arkaly görkezilişi ýaly, Aleksandryňkydan güýji pes bolan dört şalyga bölünip dargady. Dört sany dünýäni, ýagny demirgazyk, gündogar, günorta we günbatary aňladýar. Sekizinji bapnyň sekizinji aýatynda asmany dört ýeline tarap dört görnükli şah çykdy. Ýedinji bapda Gresiýanyň dört ganaty sekizinji bapdaky dört ýele laýyk gelýär, we Gresiýanyň dört kellesi dört görnükli şah bilen gabat gelýär. Dört kelle bilen dört görnükli şah, Aleksandryň asyl şalygynyň bölünip dargan dört şalygyny aňladýar, dört ganat bilen dört ýel bolsa bölünişiň dört ugruny aňladýar. Bu nokadyň tapawudyny görmek möhümdir, çünki ol, Milleritleriň Rimiň dördünji şalygy baradaky protestantlaryň döp bolan düşüňjesine garşy öňe süren bir delilini aňladýar.

Habakugyň tablisalarynda, ýagny 1843-nji we 1850-nji ýyllaryň başlangyç çyzgylarynda, pygamberlik taýdan ulanylyşy görkezmeýän diňe bir şekillendiriş bar, ol hem dört kelle bilen görnükli dört şahanyň, hem-de dört ganat bilen dört ýeliň arasyndaky tapawut bilen baglydyr. Mukaddes Kitabyň pygamberliginde dördünji patyşalyk hökmünde Rim baradaky hakykaty ört-basdyr etmek maksady bilen, Şeýtan dört kelläniň we görnükli dört şahanyň, hem-de dört ganadyň we dört ýeliň hakyky ýa-da ýalan manysy baradaky bir delili öňe sürdi. Şeýtan muny şeýle etdi, çünki Danyýel kitabyda görnöp durşuna görä, görüşi berkarar edýän Danyýel kitabyndaky aýratyn bir nyşan bar. Şol nyşany berkarar edýän subutnamanyň bir bölegi dört kellede we görnükli şahalarda, hem-de dört ganatda we ýellerdedir. Protestantlar bu delil babatda

şeýtani garaýşy goldadylar, we bu delil Millerit taryhy üçin şeýle bir möhüm boldy welin, olar bu delile çyzgyda salgylanyp geçdiler. Danyýel kitabyndaky “chazon” görüşini berkarar edýän güýç “halkyňň talaňçylary” diýlip tanadylar, we Protestantlar şol güýji Antiohus Epifanes atly siriýaly patyşalaryň uzyn hatarynyň içinden biri hökmünde kesgitlediler, Miller bolsa olary Rim diýip kesgitledi.

Şol döwürlerde günorta patyşasynyň garşysyna köpler aýaga galarlar; halkyňň talaňçylary hem görnüşi berkitmek üçin özlerini beýgeldiler; emma olar ýykylarlar. Daniýel 11:14.

Antýohus patyşalaryň biridi; ol, Aleksandryň patyşalygynyň dargap dört patyşalyga öwürülen şol dört patyşalygyň birinden gelip çykan patyşalar neslindendi. Danieliň sekizinji bapynyň dokuzynjy aýatyndaky kiçi şah Aleksandryň patyşalygyndan soň ýüze çykdy, we dokuzynjy aýatda olaryň birinden şol kiçi şahyň çykyp gelendigi aýdylar.

Olaryň birinden günorta, gündogara we gözəl ýurda tarap örän ulalan kiçjik bir şah çykdy. Daniel 8:9.

Rimiň bu görnüşi berkarar edýändigini ýa-da gowşak hem-de örän ujypsyz siriýaly bir patyşanyň bu görnüşi berkarar edýändigini baradaky jedel, kiçi şahly güýjüň dört şahyň birindenmi, ýa-da dört ýeliň birindenmi çykandygy baradaky jedeli hem öz içine alýar. Bu uly bir jedel däl, çünki taryh hem pygamberlik aýdyň görkezýär: Rim grek imperiýasynyň neslinden däl, eýsem Rim täze bir güýçdi. Eger Rim dördünji patyşalyk bolan bolsa, onda dokuzynjy aýatdaky “olardan biri” diýleni, dört ýeliň ýa-da ganatyň birisi bolmalydyr. Eger ol Antiohus Epifanes bolan bolsa, ol Siriýanyň şahyndan çykypdyr.

Milleritler “halkyňň talaňçylary” hökmünde görkezilen güýjüň Mesihniň garşysyna galjakdygyny kesgitlediler.

Onuň öz syýasaty arkaly hem mekirlilik onuň elinde rowaçlyga eýe bolar; ol ýüreginde özüni beýgelder, parahatçylyk arkaly köp adamy heläk eder; ol begleriň Begine garşy hem galar; emma ol elsiz ýok ediler. Daniel 8:25.

“Şazadalaryň Şazadasy” Mesihdir, we Antiohus Epifanes Mesih dogulmazyndan kän öň ýaşap geçipdi; şonuň üçin Milleritler bu hakykaty 1843-nji ýylyň çyzgysynda görkezdiler. Olar şol çyzgyda 164 senesini hem girizdiler; bu sene aslynda Mukaddes Kitap boýunça hiç bir salgylanma eýe bolman, diňe Miller bilen protestant ylahyýetçileriniň dördünji patyşalyk baradaky jedeliň ähmiýetini görkezýän bellikdi. Çyzgyda “164” ýylynyň gapdalynda olar şeýle ýazdylar: “Antiohus Epifanesiň ölümi; ol, elbetde, Şazadalaryň Şazadasyna garşy çykyp bilmedi, çünki Şazadalaryň Şazadasy dogulmazyndan 164 ýyl öň ol eýýäm ölüpdi.”

Häzirki wagtda Adventizm, dönük Protestantizm ýaly, «halkyňň talaňçylary» diýen sözleriň Antiohus Epifanesdigini öwredýär; emma ylam «1843-nji ýylyň chartasy Rebbiň eli bilen ugrukdyryldy we ol üýtgedilmeli däl» diýip ýazga geçirendigine garamazdan. Milleritler gazaply ýüzli patyşanyň Rimdigini bilýärdiler, şonuň üçin olar «chazon» görnüşi berkarar etmäge bolan ukýby pese gaçyran şol şeýtany taglymatdan sarsmadylar. Mukaddes Kitapda aç-açan aýdylar: görnüş bolmasa, halk heläk bolýar.

Görnüş bolmadyk ýerde halk heläk bolýar; emma kanuny saklaýan bagtlydyr. Süleýmanyň pähimleri 29:18.

Süleýmanyň bu áyatda kesgitleýän görnüşi “chazon” görnüşidir; ol hem Daniel sekiziň on üçünji áyatynda mukaddes ýeri we goşuny aýak astyna salýan butparazlygy hem-de papalygy kesgitleýän görnüşdir. Milleritler üçin şol iki haraba ediji güýç Mukaddes Kitap pygamberliginiň dördünji şalygyny aňladýardy, we olar Rimiň dördünji şalygyny (“seniň halkyňyň talaňçylaryny”) ykrar etmän, şol görnüşi berkarar edip bilmezdiler. Daniel on biriň on dördünji áyatyndaky “seniň halkyňyň talaňçylary” günortanyň patyşasyna garşy baş galdyrmaly, özlerini beýgeltmeli, görnüşi berkarar etmeli we ýykylmaly boldular. Rim şol alamatlaryň hersini ýerine ýetirdi.

Ýedinji bapda dördünji patyşalyk ondan öňki patyşalyklardan «tapawutly» bolandygy anyk görkezilýär.

Şondan soň men gije görnen görnüşlerde gördüm, ine, dördünji bir wagşy haýwan bardy, gorkunç, elhenç we aşa kuwwatly; onuň uly demir dişleri bardy; ol iýip ýok edýärdi, bölek-bölek edýärdi, galanlaryny bolsa aýaklary bilen depeläp ezyýärdi; ol ondan öňki ähli wagşy haýwanlardan tapawutlydy; onuň on şahy bardy.... Soňra men beýleki hemmesinden tapawutly, aşa gorkunç, dişleri demirden, dyrnaklary бүрүнçden bolan, iýip ýok edýän, bölek-bölek edýän we galanlaryny aýaklary bilen depeläp ezyýän dördünji wagşy haýwan hakdaky hakykaty bilmek isledim; Başyndaky on şah hakda-da, we ösüp çykan beýleki şah hakda-da, onuň önünde üçüsiniň ýykylandygy hakda-da; hatda gözleri bolan we juda uly sözleri aýdýan, görnişi ýoldaşlaryndakydan has haýbatly bolan şol şah hakda-da. Daniel 7:7, 19, 20.

Danielyň ýedinji babyndaky dördünji patyşalyk, özünden öň gelen patyşalyklardan “tapawutly” bolandygy iki gezek görkezildi. Eger dokuzynjy áyatdaky “kiçijik şah” diňe Siriýa şahyzyň (Antiochus Epiphanes) ýöne bir dowamydan ybarat bolan bolsa, onda ol tapawutly bolmazdy. Ýedinji bapda Rimden öň gelen haýwanlar ýolbars, aýy we gaplaňdy; bularyň hemmesi tebigatda hakykatdanam bar bolan haýwanlardyr. Emma demir dişli we бүрүнç dyrnakly dördünji haýwana gezek gelende, Daniel ýuwudýan şol elhenç haýwany aňladýan tebigy hiç bir haýwany bilmeýärdi. Ol tapawutlydy. Dokuzynjy áyatdaky “kiçijik şah” şahalaryň ýa-da görnükli şahalaryň birinden däl-de, dört ýeliň we ganatlaryň aňladýan giňişlikleriniň birinden ýüze çykdy.

Danyýlyň sekizinji babynda şeýle diýilýär: “olaryň patyşalygynyň ahyrky döwründe, günäkärler öz ölçegine ýetende, gazaply keşpli we syrly sözlere düşüňýän bir patyşa galar.” “Olaryň patyşalygynyň ahyrky döwründe” (Gresiýanyň, ýagny dört patyşalyga dargan patyşalygynda), “günäkärler öz ölçegine ýetende,” täze bir patyşa galar.

“Herekete çykan her bir millete Ýerdäki öz ornuny eýelemäge rugsat berildi; şeýlelikde onuň Gözegçiniň we Mukaddes Zadyň maksatlaryny ýerine ýetirip-etmejekdigi aýan bolsun. Pygamberlik dünýäniň beýik imperiýalarynyň — Wawilonyň, Mäd-Persiýanyň, Gresiýanyň we Rimiň — ýüze çykyşyny hem-de ösüşini yzarlady. Bularyň her biri bilen, has ejiz kuwwatly milletlerde bolşy ýaly, taryh gaýtalandy. Her biriniň synag döwri boldy; her biri şowsuzlyga uçrady, onuň şöhraty solup gitdi, güýji elinden gitdi.” Prophets and Kings, 535.

Gresiýa patyşalygynyň ahyrynda (“soňky döwürde”), olaryň synag möhleti dolanda (“hyýanatçylar dolulygyna ýetende”), “gazaply keşpli” bir “patyşa” peýda bolmalydy. Ol patyşa “syrlý sözlere” düşünjekdi, çünki ol ýehudylaryň ýewreý dilinden-de, öňki patyşalygyň grek dilinden-de düýbünden başga bir dilde geplärdi; ol latyn dilinde geplärdi. Şol patyşalyk Musa tarapyndan biziň eramyzyn 66-njy ýyldan 70-nji ýylyna çenli bolan gabawyň getirijisi boljak millet hökmünde kesgitlenipdi; şol ýerde, beýleki zatlar bilen bir hatarda, açlyk şeýle bir elhençdi welin, ýehudylar diri galmak üçin öz çagalaryny iýdiler.

Çünki sen Hudaýyň Rebbiňe ähli zadyň bolçulygy sebäpli şatlyk hem-de göwün hoşlugy bilen gulluk etmändiň; şonuň üçin Rebbiň saňa garşy iberjek duşmanlaryňa açlykda, suwsuzlykda, ýalaňaçlykda we ähli zadyň ýetmezçiliginde gulluk edersiň; ol seni ýok edýänçä, boýnuňa demir boýuntyryk salar. Reb saňa uzakdan, ýeriň çetinden, bürgüdiň uçuşy ýaly çalt gelýän bir milleti garşy çykarar; sen onuň diline düşünmersiň; ýüz-keşbi gazaply, garra ýüz görmeýän, ýaşa merhemet etmeýän bir millet bolar. Ol seni ýok edýänçä, mallaryňnyň miwesini we ýeriňniň hasylyny iýer; seni ýok edýänçä, saňa ne galla, ne şerap, ne ýag, ne sygyr mallaryňnyň köpelişini, ne-de goýun sürüleriňni galdyrar. Reb Hudaýyň saňa beren ähli ýurduň boýunça, sen bil baglan belent hem berk diwarlaryňň ýykylyp ýykylyança, ol seni ähli derwezeleriňde gabawa alar; hawa, ol Reb Hudaýyň saňa beren ähli ýurduň boýunça seni ähli derwezeleriňde gabawa alar. Duşmanlaryň seni ezjek gabawynda we muşakgatynda, Reb Hudaýyň saňa beren öz bedeniňniň miwesini, ogullaryňnyň hem gyzlaryňnyň etini iýersiň. Kanun taglymaty 28:47–53.

Danyýl pygamberiň ikinji babynda dördünji patyşalyk “demir” bilen şekillendirilipdi, Musa bolsa ýehudylaryň üstüne “demir boýuntyryk” salar ýaly bir “milleti” tanadypdy. Şol “millet” ýehudylary “heläk ederdi”, hem-de ol bürgüt ýaly çalasyn bolardy; bürgüt bolsa Rimiň nyşanydyr. Ol “sen onuň diline düşünip bilmejek” bir “millet” bolardy, çünki onuň dili ýehudylar üçin “düşnüksiz sözler” bolardy. Ol Danyýl pygamberiň sekizinji babynda “gazaply ýüzli patyşa” hökmünde beýan edilişi ýaly, “gazaply ýüzli” bir “millet” bolardy. Şeýle hem Iýerusalimiň “gabawy” wagtynda ýehudylar öz “ogullaryny we gyzlaryny” iýdiler.

Miller butparaz Rimi Musanyň önünden aýdan güýji, Danyýeliň ikinji bapyndaky dördünji “demir” patyşalyk, hem-de ýewreýçe ýa-da grekçe däl-de, latynça gepleýän “millet” hökmünde ykrar etdi. Miller Mukaddes Kitap pygamberliginiň dördünji we başinji patyşalyklarynyň arasynda hiç hili tapawut goýmandy, çünki onuň üçin olaryň ikisi hem ýönekeý Rimdi. Şonuň üçin butparaz Rim ýigrimi üçünji aýatda peýda bolandan soň, ol ýigrimi dördünji aýatda görkezilen tapawudy görmezdi. Görnüşde kiçi şah dokuzynjy aýatdan on ikinji aýada çenli erkek jynsdan aýal jynsa, soňra ýene erkek jynsa, soň bolsa täzeden aýal jynsa geçip durýardy, hem-de ýigrimi üçünji aýat butparaz Rimiň pygamberlik häsiýetlerini kesgitleýär; Gabrieliň ýigrimi dördünji aýatdaky düşündirişi bolsa aýal jynsdaky Rime geçýär. Ýigrimi dördünji aýatdaky güýç “güýçli kuwwata” eýe bolmalydy, “emma öz güýji bilen däl; ol täsin derejede heläk eder, üstünlik gazanar, amal eder, hem-de güýçlülere we mukaddes halky heläk eder.”

Papalyk Rim butparaz Rimiň harby güýjüne eýe edilmeli bolupdy, we ol Hudaýyň halkyny 538-nji ýyldan 1798-nji ýyla çenli bir mün iki ýüz altmyş ýyl dowamynda ýok ederdi. Ol “ajaýyp derejede” ýok ederdi, çünki ol бүтін дүнýäniň “haýran bolup yzyna düşýän” wagşy haýwanydyr,

hem-de 1798-nji ýylda tamam bolmagy üçin “kesgitlenen” ilkinji gazap berjaý bolýança “iş alyp baryp, rowaçlyk gazanjak” güýjüň özi bolupdy.

Soňra ýigrimi başınjy aýatda Jebraýyl Danyýel üçin düşündirýän aýatlarynda bellenen yrgyldamany dowam etdirýär we ýene-de başga bir hili “syýasat” arkaly öz imperiýasyny bir ýere jemläň, muny ähli taryhçylar hem tassyklaýan butparaz Rime ýüzlenýär. Butparaz Rimiň “hile-si” halklary ösüp barýan imperiýasyna goşulmaga meýillendirmekden ybaratdy; ol imperiýany gurmak üçin parahatçylyk we rowaçlyk wadalaryndan peýdalandy; bu bolsa diňe harby gudrat bilen döredilen öňki imperiýalardan tapawutlanýardy. Butparaz Rim, Kalwariýanyň haçynda Mesihi çüýläp goýanda edişi ýaly, “begleriň Begine garşy hem aýak üstüne galmalydy.”

Soňra Jebraýyl Danyýele düşündürüp duran iki görnüşine ýüzlenip, “march” — ýagny görnüş baradaky görnüşini (iki mün üç yüz günün) hakdygyny, hem-de butparaz Rim bilen papalyk Rimi tarapyndan mukaddes ýeriň we goşunyň depelenip ýok edilmegi baradaky “chazon” görnüşiniň “köp günler üçin” “ýapylmalydygyny (möhürlenmelidigini)” (1798-nji ýylda ahyrzamanyň wagtyna çenli) aýdýar.

Soňra Daniel birnäçe wagtlap näsag boldy, ondan soň ýene öz işine dolandy, emma ol heniz hem Jebraýyla oňa düşündirmek buýruk berlen “march” görnüşine düşünmedi. Şol sebäpli Jebraýyl dokuzynjy bapda gaýdyp geler, Danieli “march” görnüşine düşündirmek işini tamamlamak üçin.

Daniel pygamberiň dokuzynjy babynda Daniel pygamberlik Sözüni öwrenýärdi we Musanyň hem-de Ýeremiýanyň ýazgylary arkaly düşünje aldy. Ýeremiýa onuň içinde bolan ýesirliginiň ýetmiş ýyl dowam etjekdigini görkezmişdi.

Bu tutuş ýer weýrançylyga hem-de haýran galdyryjy bir zada öwrüler; bu milletler bolsa ýetmiş ýyl Babylonyň patyşasyna gulluk ederler. Ýetmiş ýyl dolandan soň, Reb şeýle diýýär: olaryň etmiş üçin Babylonyň patyşasyny-da, şol milleti-de, şeýle hem Kaldelileriň ýurduny-da jezalandyrarın we ony baky weýrançylyklara öwürerin. Ýeremiýa 25:11, 12.

Musanyň sözlerine görä, duşmanyň ýurdundaky ýesirlik döwri, ýeriň öz şenbe dynçlyklaryndan peýdalanjak wagtyna laýyk geljekdi.

Men ýurdy harabaçylyga öwürerin; onda ýaşaýan duşmanlaryňyz muňa haýran galarlar. Men sizi butparaz halklaryň arasyna dargadaryn, zyňňyzdan gylç çekdirerin; ýurdyňyz haraba galar, şäherleriňiz weýran bolar. Şonda ýer, haraba ýatan bütün döwründe, siz hem duşmanlaryňyzyň ýurdunda bolanyňyzda, öz şenbe günleriniň lezzetini alar; hut şonda ýer dynç alar we öz şenbe günleriniň lezzetini alar. Ol haraba ýatan bütün döwründe dynç alar; çünki siz onuň üstünde ýaşanyňyzda, öz şenbe günleriňizde ol dynç almady. Levililer 26:32–35.

Danyýel Hudaýyň pygamberlik Sözi arkaly, iki şaýadyň esasynda, Onuň halkynyň duşmanyň ýurdunda dargadylandygyna, şol döwürde bolsa ýurduň öz Şenbe dynçlyklaryndan peýdalanjakdygyna düşünişdi. Ol Ýeremiýanyň ýetmiş ýyly barada “Habarlar” kitabynyň awtorynyň düşünişi ýaly düşünişdi.

Gylyçdan gutulanlary ol Babylona sürgün etdi; olar Pars patyşalygynyň höküm sürşüne çenli oňa we onuň ogullaryna gulluk etdiler. Bu, Rebbiň Ýeremiýanyň agzy bilen aýdan sözünüň ýerine ýetmegi üçindi; ýurt öz Şenbe ýyllaryny geçirip bolýança şeýle boldy, sebäbi ol haraba bolup ýatan bütin wagtynda Şenbe dynçlygyny saklady, ýetmiş ýylyň dolmagy üçin. Indi Pars patyşasy Kiriň birinji ýylynda, Rebbiň Ýeremiýanyň agzy bilen aýdan sözi amala aşsyn diýip, Reb Pars patyşasy Kiriň ruhuny gozgady; şonda ol bütin patyşalygy boýunça jar etdi we muny ýazmaça-da yglan edip şeýle diýdi: «Pars patyşasy Kir şeýle diýýär: Göğün Hudaýy Reb ýer ýüzünüň ähli patyşalyklaryny maňa berdi; Ol maňa Ýahudadaky Iýerusalimde Özüne bir öý gurmagy tabşyrdy. Onuň ähli halkynyň arasyndan siziň araňyzda kim bar? Rebb onuň Hudaýy onuň bilen bolsun, goý, ol ýokary galsyn». 2 Tarhlar 36:20–23.

Danyýel Ýeremiýanyň duşman ýurdunda dargadylyşynyň ýetmiş ýylynyň — ýurt öz şenbe dynçlyklaryndan peýdalanýarka — Lewiler kitabynyň ýigrimi altynjy babyndaky «ýedi esse» näletini esasynda bolandygyna düşündi; we ol şol düşünişe boýun bolup, ahyrsoňy özleriniň dargak ýagdaýyna oýanýanlar üçin şol ýerde berlen buýruklaýyn dermany ýerine ýetirdi.

Siziň araňyzda diri galanlaryň ýüreklerine men duşmanlarynyň ýurtlarynda gorky salaryn; silkelenen bir ýapragyň sesi olary kowalar; olar gylyçdan gaçýan kimin gaçarlar; yzyndan kowýan ýokka-da ýykylarlar. Yzyndan kowýan ýokka, biri-birleriniň üstüne gylyç öňündäki ýaly ýykylarlar; duşmanlaryňyzyň öňünde durmaga güýjüňiz bolmaz. Milletleriň arasynda heläk bolarsyňyz, duşmanlaryňyzyň ýurdy sizi ýuwdar. Araňyzda galanlar bolsa, duşmanlarynyň ýurtlarynda öz günäleri sebäpli çüýräp giderler; atalarynyň günäleri sebäpli hem olar bilen bile çüýräp giderler. Eger olar özleriniň günäsini hem, atalarynyň günäsini hem, maňa garşy eden biwepalyklaryny, maňa garşy gidendiklerini ykrar etseler; meniň hem olara garşy gidendigimi, olary duşmanlarynyň ýurduna getirenimi boýun alsalar; eger şonda olaryň sünnetsiz ýürekleri peseldilip, günäleriniň jezasyny kabul etseler: onda men Ýakup bilen eden ähtimi, Yshak bilen eden ähtimi, Ybraýym bilen eden ähtimi ýatlaryn; ýurdy-da ýatlaryn. Ýurt hem olar tarapyndan terk ediler we olarsyz haraba ýatyrka öz Şenbe günleriniň lezzetini görer; olar bolsa öz günäleriniň jezasyny kabul ederler, sebäbi meniň hökümlerimi ýigrenip ret etdiler, olaryň jany meniň parzlarymdan ikerijigendi. Şeýle-de bolsa, duşmanlarynyň ýurdunda bolan wagtalarynda men olary ret etmaryn, olardan ýigrenmerin, olary bütinleý ýok edip, olar bilen eden ähtimi bozjak däl; çünki Men olaryň Hudaýy Rebdirin. Ýöne olaryň hatyrasyna, Özleriniň Hudaýy bolmak üçin, milletleriň gözünüň alnynda Müsür ýurdundan çykaryp getiren ata-babalary bilen eden ähtimi ýatlaryn: Men Rebdirin. Reb bilen Ysraýyl ogullarynyň arasynda Sina dagynda Musa arkaly goýlan parzlar, hökümler we kanunlar şulardyr. Lewiler 26:36–46.

Danyýeliň dokuzynjy bapdaky dogasy, duşmanyň ýurdunda pytradylyp galanlar üçin berlen maslahatyň her bir bölegine ýüzlenýär. Bu doga onuň ikinji bapdaky dogasy bilen sazlaşdyrylmalydyr, çünki olar bilelikde Ylham kitabynyň on birinji babyndaky, şol beýik şäheriň — Sodom bilen Müsüriň — köçelerinde öli ýatan, özleriniň hem pytradylyp galandygyny görýän adamlaryň dogasyny aňladýar. Danyýel dogasyny jemläninde, Jabraýyl “mareh” görnüşini düşündirmek işini tamamlamak üçin gaýdyp gelýär; edil Mukaddes Ruhun hem Ylham kitabynyň on birinji babyndaky iki şaýat üçin berjaý etmegi maksat edinşi ýaly.

Men gepleýärkäm, doga edýärkäm, öz günämi we halkym Ysraýylyň günäsini ykrar edýärkäm hem-de Hudaýymyň mukaddes dagy üçin dilegimi Rebbim Hudaýyň huzuryna getirýärkäm; hawa, men dogada gepleýärkäm, başdaky görnüşde gören şol Jebraýyl atly adam çalasynlyk bilen uçup gelip, agşamky gurbanlyk wagtynda maňa degdi. Ol maňa düşündirdi, meniň bilen gepleşdi-de şeýle diýdi: Eý, Danyýel, men häzir saňa paýhas we düşünje bermek üçin geldim. Daniel 9:20–22.

Biz bu gözlegimizi indiki makalada dowam etdireris.

“Wawilonyň ýykylmagyndan biraz öň, Daniel bu pygamberlikler hakda oýlanýar we döwürlere düşünmek üçin Hudaýy agtarýarka, patyşalyklaryň ýüze çykmagy we ýykylmagy barada oňa birnäçe görnüş berildi. Daniel kitabyň ýedinji babynda ýazylşy ýaly, ilkinji görnüş bilen birlikde bir düşündiriş hem berildi; emma ähli zat pygambere aýan edilmedi. Ol şol wagtky tejribesi barada şeýle ýazdy: ‘Meniň oý-pikirlerim meni gaty biynjalyk etdi, ýüzümň reňki üýtgedi; ýöne men bu meseläni ýüregimde sakladym.’ Daniel 7:28.”

“Başga bir görnüş arkaly geljekdäki wakalar barada has-da aýdyň ýagtylyk berildi; hut şu görnüşiniň ahyrynda hem Daniýel: ‘bir mukaddesiniň gepländigini, we şol geplän belli mukaddese başga bir mukaddesini: Görüş näçe wagta çenli dowam eder? diýendigini’ eşitdi.” Daniýel 8:13. Berlen jogap, “‘Iki mün üç ýüz güne çenli; şondan soň mukaddes ýer tämizlener’” (14-nji aýat), ony uly aladada goýdy. Ol görnüşiniň manysyny yhlas bilen gözledi. Ýeremiýa arkaly öňünden aýdylşy ýaly ýetmiş ýyllyk ýesirligiň, görnüşde asman ilçisiniň Hudaýyň mukaddes yeriniň tämizlenmeginden öň geçjekdigini yglan eden iki mün üç ýüz ýyl bilen nähili baglanyşyandygyna ol düşüniş bilmedi. Perişde Jabrail oňa bölekleyin düşündiriş berdi; emma pygamber: “‘Görüş ... köp günler üçin bolar’ diýen sözleri” eşidende, huşundan gitdi. “Men, Daniýel, huşumdan gitdim,” diýip, ol başyndan geçirenini ýazýar, “we birnäçe günläp näsag boldum; ondan soň turup, patyşanyň işlerini yerine ýetirdim; we görüşe haýran galdym, emma oňa hiç kim düşünmedi.” 26, 27-nji aýatlar.

Ysraýylyň hatyrasy bilen henizem ýüki agyr bolan Daniýel Ýeremiýanyň pygamberliklerini täzeden öwrendi. Olar örän düşnükli bolupdylar — şeýle düşnükli welin, ol kitaplarda ýazylan şol şaýatlyklar arkaly “Rebbiň sözünüň Ýeremiýa pygambere gelen ýyllarynyň sanyna”, ýagny Onuň Iýerusalimiň weýrançylykly ýagdaýynda ýetmiş ýyly tamamlajakdygyna düşüňýärdi. Daniel 9:2.

“Pygamberlik sözünüň berk binýadyna esaslanan iman bilen, Daniýel bu wadalaryň tiz wagtda berjaý edilmegi üçin Rebbe ýalbaryp ýüzlendi. Ol Hudaýyň hormatynyň goralmagy üçin ýalbaryp dileg etdi. Öz dileginde ol özüni ylahy maksatdan bärden gaýdanlar bilen doly bir hasap edip, olaryň günälerini öz günäleri hökmünde boýun aldy.” Prophets and Kings, 553, 554.